

Det Kongelige Kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

HØRINGSUTTALELSE NOU 2010:7 "MANGFOLD OG MESTRING" - flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet.

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning ønsker å kommentere den offentlige utredningen nevnt over. Senterets kommentarer er knyttet til kapittel 9 i utredningen, om særskilt språkopplæring i videregående skole og eksamen etter Vg3.

Skri-vesenteret har, på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, skrevet en rapport med en vurdering av årets eksamen i norsk skriftlig (NOR 1211, NOR 1212 og NOR 1049). Ett av oppdragene for denne rapporten var å vurdere spørsmålet om en eventuell egen eksamensordning i Kunnskapsløftet for elever med kort botid i Norge.

Disse problemstillingene skulle vurderes:

- Hvor stor er variasjonen i måloppnåelse blant elever som avlegger eksamen i NOR1049 Norsk som andrespråk?
- Er kompetansen denne elevgruppen viser tilstrekkelig til å kunne avlegge ordinær eksamen i norsk? Er det noen hovedområder/kompetansemål som skiller seg ut i denne sammenhengen?

Rapporten konkluderer med at elever med kort botid ikke uten videre kan gå opp til ordinær eksamen. Alle de intervjuede sensorene, med unntak av en, mente at det bør være en egen eksamen. Årets eksamen i NOR 1049 bygger på en læreplan som ikke er i bruk lenger, og derfor kan det være noe usikkerhet rundt konklusjonene, men i rapporten blir det antydnet at noe over 20 % av eksamenskandidatene kunne ha bestått ved en ordinær eksamen. Sensorene mener at de fleste elevene ville ha havnet på et karakternivå to trinn under det de får på NOR 1049 om de skulle ha gått opp til NOR 1211.

Det er viktig at en ikke bare ser på hvor mange som kommer gjennom eksamen med ståkarakter. Flerspråklige elever skal også ha mulighet til å komme inn på studier med strenge opptakskrav.

Karakterstatistikken for NOR 1049 våren 2010 ser sånn ut:

Fagkode	Alle	Jenter	Gutter	% 1	% 2	% 3	% 4	% 5	% 6
1049	2,8	2,9	2,6	14,2	25,5	33,2	20,5	6,2	0,4

Skrivesenterets rapport bygger både på statistikk, på intervju med sensorer og på en faglig gjennomgang av eksamensbesvarelser. I denne faglige gjennomgangen ser vi at en god del av kandidatene har typiske ”mellomspråksfeil” og problem med idiomatiske uttrykk. Dette er språklige feil som ville ha trukket ned ved en ordinær eksamen i norsk hovedmål, men som ikke vil være en vesentlig hindring for videre studier.

Skrivesenterets anbefaling er klar: **Det må være en egen eksamen i norsk for denne elevgruppen.**

Dette er for så vidt i tråd med Østberg-utvalget forslag til tiltak, men utvalget trekker den konklusjonen at ”En særskilt ordning må bestå av en egen test i norsk, der bestått test erstatter kravet om bestått ordinær norsk for å få studiekompetanse. Testen må kartlegge om eleven har ferdigheter i, og kunnskaper om, norsk som setter hun eller han i stand til å starte på og kunne gjennomføre høyere utdanning” (*Mangfold og mestring* s. 226).

Utvalget foreslår altså en egen språktest, løsrevet fra en læreplan i norsk. En slik løsning har vært brukt i mange år (Bergens-testen) for voksne minoritetsspråklige som har kommet til Norge med studiekompetanse fra sitt eget land. Den muligheten må selvfølgelig finnes fortsatt, men det er betenkelig hvis en språktest skal kunne erstatte en eksamen bygd på en læreplan i norskfaget for 19-åringer.

Norskfaget har en viktig funksjon som identitets- og kulturbyggende dannelsesfag. Læreplanen i norsk i Kunnskapsløftet er et fag der lesing og skriving sammen skal utvikle den tekstkompetansen elevene har bruk for under videre studier og i kunnskapssamfunnet. Elevene skal møte gamle og nye tekster knyttet til vår kultur, i vid forstand, og de skal kunne se disse tekstene i en kontekst. På sitt beste kan norskfaget i videregående skole være et godt redskap i byggingen av det nye, flerkulturelle Norge. Gjennom norskfaget i videregående når en alle. Hvis eksamen skal være en ren språktest, vil dette påvirke undervisninga i norskfaget og ta fra flerspråklige elever det fellesskapet som norskopplæringa i skolen gir. En må dessuten gå ut fra at noen elever med

kort botid i Norge har dårlig skolegang og liten kulturell ballast med seg fra sitt eget land.

Etter Skrivesenterets mening bør man gå tilbake til en egen eksamen bygd på en egen læreplan for flerspråklige elever. Læreplanen i norsk for flerspråklige må speile den ordinære læreplanen, men den må utformes slik at den passer for elever som ikke har med seg den innforståtheten som en oppvekst i Norge gir. I den praktiske skolehverdagen rundt omkring i landet vil elever som er født i Norge, være i samme klasserom som flerspråklige med kort og lang botid. Det betrakterperspektivet som en læreplan for flerspråklige må ha, vil kunne berike undervisninga for alle.

Eksamen, slik den er blitt utformet i NOR1049-oppgavene har en hensiktsmessig form. Sensuren må ta høyde for at elever med kort botid vil ha en del typiske andrespråksfeil, men at det likevel skal være mulig å oppnå en god karakter i norsk.

En av grunnene til at NOA-planen er blitt kritisert, er at det ikke har vært entydige kriterier for hvem som kunne gå opp til eksamen etter denne planen. Det må utarbeides regler for dette, og det synes rimelig at "kort botid" brukes om elever som har kommet til Norge i ungdomsskolealder. Det må likevel være mulig å søke om dispensasjon fra denne avgrensinga.

Med vennlig hilsen

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Arne Johannes Aasen/s.
senterleder

Ingrid Metliaas/s.
rådgiver